

Hangi sapkınlık? Kapitalist söylem, Lathouse ve Günümüzde Sapkınlıklar¹

Özge Soysal

Seçtiğim başlık bir soruyla açılıyor. Hangi sapkınlık sorusuyla. Aslında birtakım ayrımlara gidebilmemiz için öncelikle sapkınlık denilen yapılanışın temel bileşenlerini ortaya koyabilmekle ilgili bir soru bu. Buna cevap bulabilmek için Lacan'ın *Özdeşim* seminerindeki bir cümlesinden başlayacağım.

“Psikotik, kendi psikozunda normaldir ve başka bir yerde değil, çünkü psikotiğin arzudaki işi bedendir. Sapkın, sapkınlığında normaldir, çünkü ilgilendiği şey her çeşidinde fallustur. Ve nevrotik, çünkü işi Ötekiyledir, öyle ya da böyle büyük Ötekiyle.”²

O halde, psikotiğin başarısızlığa uğradığı yer psikotik olarak yapılanışında normaldir, çünkü meselesi kurgusal bir temsil olan imgeden ziyade, bedenin gerçeğidir. Ve bu gerçek de parçalanmış, kopuk ya da mesela hipokondride olduğu gibi bedenin her yerinde dolaşımda olabilir, her tarafına zıplayabilir veyahut katatonilerde olduğu gibi masif olarak yaşantılanabilir; ruhsallıkta gösterenler arasındaki köprüyü ve yer değiştirmeyi sağlayan bir temsil işlevi olmaksızın. Nevrotiğin temel uğraşıysa Ötekidir, zira arzusu Öteki'nin talebine bağlıdır. Bir diğer deyişle, nevrotik kendi arzusunu Ötekinin talebiyle karıştırmaya devam etmektedir ve analitik çalışmadaki tüm nüans da bu ikisinin kesişimini başkılığa dair ayrımlarla/kesmelerle farklılaştırmaktır. Özne ancak böylelikle kendisini ilgilendiren bir nesneyi ortak bir alanda paylaşılır sanmaktansa kendi adına sahiplenip kendi sorumluluğuna çekebilir ve bölünmüş özne konumuna yerleşebilir.

Sapkına gelince, asıl meşgalesi her ne pahasına olursa olsun fallusu olumlamaktır. Yani eksiliğe yön veren gösteren olarak öznellikte düzenleyici bir işlevi bulunan fallik göstereni bu temel işlevinde temsil etmektense, fallusla nesnedeki dürtüsel bir uyarılma yükü veya bir fazla, bir artı-değer, bir zevk fazlası (plus de jouir) olarak ilgilenir. Söz konusu olan nesnenin kayıp nesne statüsüne erişememesi yani nesnenin uyarılma yükünü koruduğu tatmin nesnesinden nesnenin eksikliğine dönüşmemesidir. Bu aslında tam da Lacan'ın yukarıdaki cümlede dediği gibi yasayla olan ilişkisinde değişmez ve sabit kalan sembolik bir yeri temsil eden sembolik

---

¹ Bu yazı İzmir Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Derneği'nin “Sapkınlık” temalı *İzmir psikanaliz ve psikoterapi günleri*'nde sunulmuştur. (5-6 Ekim 2024). İlgili okuyucu ayrıca konunun bir başka ele alınışı olan yazıma bakabilir: <https://www.ozgesoysal.com/yazi/sapkinliklara-giris-72>

² J. Lacan, Le Séminaire 1961-1962 *L'Identification*, Paris, éd. A.L.I., 2006, 20 Haziran 1962 tarihli ders, s.390.

fallustansa, her çeşidinde fallustur: her türlü olumlanabilen, her türlü alternatifi bulunabilen, elimizin altındaki ya da hemen yakındaki göreceli bir nesne olarak.

Bu noktada önemli bazı kuramsal aydınlatmalar yapmamız icap eder, çünkü bunların hiçbiri, nesne, bölünmüş özne ve fallus arasındaki ayrımlar ve ilişki kendiliğinden değildir. Bölünmüş özneyi önceleyen, arzuya *neden olan a* nesnesidir. Adından da anlaşılacağı gibi bu nesne öznenin Ötekiyle olan ilişkisinde öznenin radikal olarak kaybettiği bir tamamlanma nesnesidir ve Ötekinin dilsel yapısındaki merkezi bir boşluğu belirtir: $a \Delta \$$. O halde yeni doğan ve Öteki arasındaki alışverişi yönlendiren şey, özne-Öteki arasındaki çifte talepte Ötekiden gelen retlerdir. Ve bu da farklı bedensel ihtiyaçların belirlediği kısmı dürtü nesnelere -meme, dışkı, bakış, ses- yerel alanında ortaya çıkar. Özne böylelikle imkansızla olan mesafesi sayesinde ilk muhatabı olan Ötekiyi salt bir tatmin yeri olarak değil, bir gösteren olarak yani dilsel yapısının ve dilsel karşıtlığın yeri olarak deneyimler. Kısmi nesnelere birbirinden ayrı ve bağımsız olan bu yerel bedensel uyarılmalarında oluşan kayıpların izlerinin birbiriyle bağlantılanması işlemi ise Lacan'ın bilinçdışı öznesi olarak adlandırdığı bir alanı meydana getirir. Aslında kökeninde *a* nesnesini barındıran bu oluşum, ancak kaybın izlerini aralarında bağlayacak bir simgeden dayanak alabildiği takdirde ikincil bir zamanda öznel cinselleşmiş bir alanın belirmesine yol açabilir. Özneye büyük oranda bilinçdışı kalan düşlemsel senaryo da bu simgenin temsil ettiği farklılık ve eksiklik etrafında tam da bu alanda yapılabilecektir: $\$ \Delta a$.

Nesne *a*, bilinçdışı öznesi ve bilinçdışı düşünce arasında birbirini izleyen bu farklı yapılanmalar sapkınlık söz konusu olduğunda yarıda kalır. Düşlemin asıl nesnesi, düşlemin yapılanışının kaynağında bulunan imkânsız hiç nesne olmakla birlikte [Gerçek], bir anlatının yani bir ilişkinin içinde anlam bulan kurgusal bir tamamlanma nesnesi olarak biçimsel kıvamını ve süreğenliğini kazanır [İmgesel] ve Ötekinin dilsel yapısındaki sayesinde öznel bir kayıp olarak ruhsallıkta temsil edilebilir [Simgesel]. Öznellikteki bu farklı boyutlar ancak birbirinin içinden geçerek işleyebilir. Dahası, fark edebileceğimiz üzere nesne her seferinde yeni bir büküm kazandığı bir işlem görür ve en nihayetinde içinin oyulduğu boş bir yer işlevini kazanır. Bu nesnenin pür sembolik işlevidir. Özetle, düşlemin kökeninde bulunan temsil dışı *a* nesnesiyle düşlemi canlandıran ve öznenin libidinal yatırımlarını besleyen nesne aynı yerde ve işlevde değildir. Fakat bu ikisinin arasındaki farklılaşan oluşumlar (kaynak ve nesne/içerik) ancak fallusun, yani bilinçdışında pür farklılığın göstereninin temsil edilmesi koşuluyla mümkündür.

Sapkınlıktaki mesele, Ötekinin söyleminde gerçekle, kayıpla ve farklılıkla olan ilişkiye herhangi bir referansın olmamasından dolayı nesnenin zevki ve fallik zevk arasındaki yer

değiştirmenin gerekleşemiyor oluşudur. Dolayısıyla da nesne dürtüsel uyarılma yükünü korumaya devam eder ve mutlak doyumun kaybını temsil eden fallusun (-Φ) ılımanlaştırıcı sembolik çatısı altına giremez. Sembolik bir adresin eksikliği tanıyan sözcüklerinden dolayım olarak ıskalanmış bir tatmin olarak kaynağa geri dönerek yatışamayan dürtüsel tazyik, daha fazlasının istendiği mekanik bir tekrarda ve uyarılmada açık kalır. Mesela söz konusu olan bakış nesnesiyse, sapkın görülemez olanın istendiği bir gerilimde çakılı kalır. Bu aslında bitimsiz bir aynının tüketen bir tekrarının dişlileri arasında mesafe alamadan dönmeye eşdeğerdir. Öyleyse, sapkın ısrarla neye direnir? En yalın haliyle ifade edecek olursak, nesnenin yer değiştirmesine ve bu yer değiştirme sonucunda oluşacak düzlem farklılığına. Bu kurgu düzleminde olması istenenle sembolik yasa düzleminde olması gereken arasındaki farklılığın, sahnenin üzerindeki nesneyle berisindeki boşluğun/yerin arasındaki farklılığın tanınmayışını getirir; bunların her ikisi de birbirine bitişen tek ve aynı Şey muamelesi görür, zira farklılığın gösterenin bilindişindeki temsili inkâr nesnesidir.

Bir önceki kuşağın bir ıstırabın, olumsuzun, zamanda açılan kayıpların gerçeğiyle olan ilişkisinde adlandırma işlevine yerleşmemiş olması, bundan kaçınmanın ötesinde tamamen farksız kaldığı bir inkârı benimsemesi, bir sonraki kuşağın bir hakikati maskelemek için aşırılaşmış, donuk ideal imgelere tutkallanmasını neredeyse kaçınılmaz kılar. Öznenin kendi varoluşsal bilmecelerine ve var-olmaktaki ıstırabına cevaplar aradığı temel muhataplarının sözcüklerinde dürüstlük ve tutarlılık bulamıyor olması, söylemde söylenemez kalanı da tespit edememesi ve kapalı bir döngüde çıkışsız kalması demektir. Ki sapkın buradan çıkışı ancak bir diğerinin zeminini kaydırarak ve kaygı yaratarak açığa çıkardığı bir yarıkla gerçekleştirebilir. Çünkü kendi adına üstlenip düşlemsel bir senaryoda temsil edebileceği sembolik bir eksiklikten yoksundur. Bunun yerine Ötekinin inkarına uygun bir Őekilde kendisini annenin imgesel tamlığını sağlamaya adadığı imgesel bir özdeşime, annesinin imgesel fallusu olmaya yerleşir. Söz konusu olan yapısal bir huzursuzluğu ve eksikliği anlamla, temsille yatıştırma girişimindense, gerçeklik sahnesindeki eyleme geçişlerde başarısızlığa uğramaması gereken bir stratejidir.

O halde yukarıda sözünü ettiğimiz yer değiştirmeye dönecek olursak, sembolik değerler sistemini işleten evrensel bir vazgeçiş nesnesiyle bireysel ve ayrıcalıklı bir tatmin nesnesi arasında önceliklerin belirlenmesi adına bir yer değişikliği gerçekleşmemiş olmasının sapkınlıkta belirleyici olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki bu üzerinde işlem yapılabilecek hemen her pisti de bulanıklaştırır, zira fallik nesne anında *kişisel* bir tatmin nesnesi olarak muamele görür yani sınırsız bir zevkin nesnesine indirgenir, dolayısıyla da özne ve benzer öteki arasında

fallik gösterenin güvencesi olduğu sınırlar da bir “pazarlık nesnesine” dönüşür. Bu sadece Marquis de Sade örneğinde olduğu gibi düşlemsel bir filtre olmadığından ötekinin üzerinde mutlak tahakküm kurulan bir zevk ve atık nesnesine indirgenmesi anlamına gelmez; aynı zamanda herkesin kendi sahipliğinde olması istenen bir nesnenin ideal bir pazarlık ve iş birliği içinde değiş tokuş edilebileceği yanılımasını da dayatır.³ Sapkın, özne ve nesne, özne ve öteki arasında olması gereken ve düşlemlerle yapılan bir aralığı, Lacan’ın “Kant ve sade” metninde⁴ söylediği gibi bir dolgu *malzemesiyle*, yapay bir protezle kapatır. “Özne ve nesne arasındaki kopuşun namevcut oluşunun yerini sapkın eyleme dökmenin hazzının brüt öznesi ve başlangıçta sözcüğe kaydoluşuyla belirlenmiş özne *Ö* arasındaki öznenin yarılması alır”⁵. Psikotikten farklı olarak potansiyel olarak metaforun alanına kaydolmuş olan sapkın, bununla birlikte öteki ve Öteki, imgesel ideal ve sembolik yer arasındaki farkı sembolik yasanın gerektirdiği bir farklılık olarak temsil etmeyi inkâr ettiği kıvrımsız bir yüzeydedir.

Kapitalist Söylem, “Lathouse” ve Günümüzde Sapkınlıklar

Lathouse sözcüğü Lacan’ın 1969-1970 yıllarında verdiği Seminerinde geçen, Lacan’a özgü bir neolojizm⁶. Tam olarak bir kavram olmasa da tarihsel olarak ortaya çıktığı zamanı düşündüğümüzde, bunun toplumsal hayatın, insan ilişkilerinin, gündelik yaşam biçimlerinin ve düşünme şekillerinin değişime uğradığı bir zaman olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla da bu terim, modernizmi ilgilendiren birçok ayakla da bağlantılı hale gelir. Bunlardan o yıllar için en aşikâr olanı 1968 Mayısının zevkin “artık” herkesin kullanımına serbest erişimde olmasının istenildiği hareketleridir. Bunun yanı sıra serpilmekte olan serbest Pazar ekonomisi ve bu kapitalist ivmelenişle dirsek temasında olan bilimsel teknik ilerlemeler gelir. Felsefe alanındaki sürrealizm ve varoluşçuluk felsefesi de modern insanın düşünce yapısının oluşmasında yani bireyin hayatına özel ve ayrıcalıklı anlamlar bulma isteğinde hatırı sayılır bir pay sahibidir.

Modern bilimsel dünya ne demektir? Nasıl işler? Lacan bu soruya cevap vermek için açılan küre anlamına gelen *alèthosphère* kelimesinden yararlanır. Bu kelime atmosfer, atmosferin katmanlarından biri olan stratosfer ve Yunanca *alèthéia* kelimelerinin bileşiminden

---

³ *Juliette* kitabındaki şu cümle bu iş birliğine çarpıcı bir örnek: “Vücudunuzun beni tatmin edebilecek bölümünü bir an bana ödünç verin ve siz de eğer hoşunuza giderse, benim vücudumda size hoş gelebilecek bölümden yararlanın.”

⁴ J. Lacan, (1963) *Kant avec Sade*, In *Ecrits II*, Paris, Le Seuil, 1999.

⁵ J. M. Forget, *L’adolescent face à ses actes et aux autres*, Toulouse, érès, 2005, s. 137.

⁶ J. Lacan, (1969-1970) *Le Séminaire livre XVII L’envers de la psychanalyse*, Paris, Le Seuil, 1991, 20 Mayıs 1970 tarihli ders.

oluşmaktadır. Platon'un mağara alegorisindeki illüzyonların ortadan kalkması gibi hakikatin açılması anlamına gelen *alèthia*, aynı zamanda Heidegger'in felsefesindeki *ousia* sözcüğüne de gönderimde bulunur. *Ousia*, “Öteki değildir, var olan değildir, ikisi arasındadır. Tam olarak varlık da değildir, ama sonuçta en çok buna yaklaşıyor.”⁷ Lacan'ın bu bağlamda Heidegger'i takip ediyor oluşu dünya sahnesinde olan ve özü unutilan bir nesneyi vurgulamak istemesiyle ilgilidir. Bu vurgu, kapitalist söylemle ve bilimsel söylemle birlikte öznesi olmayan bir söylemin, berisinde sembolik bir yer buldurmeyen nesnenin hakimiyet sahnesine açılır. Dolayısıyla da içinde bulunduğumuz ve kendi özel şartlarını taşıyan bu atmosferde hakikatin de bir özneyi gerektiren duyumsal algısal gerçekliklerle bağlantısı kalmamıştır. Çünkü artık bilim bu tür bilgilerle değil, sadece sayılarla ve bunların salt sayısal işlemleriyle ilgilenmektedir; gerçeklik alanındaki duyumların, algıların, nesnelere anlaşılacak ve deşifre edilmek üzere işleme tabii tutulmasından ziyade. Kısacası, pür sayısal/nümerik olarak adlandırabileceğimiz, özneliğin ve gerçeğin elendiği bir sistemin içindeyizdir. Dahası, neoteknik bir yaklaşımın iddiası zaten tam da sayılarla erişilebilir bir gerçeğin ve hakikatin üzerinde sayısal bir egemenlik kurmaktır. İnsandan konuşan varlık olması sebebiyle kaçan hakikatin kaçtığı ve dilin sembolik yasalarına tabii olduğu için erişilemez kalan gerçeğin erişilemez kalışının tam bir inkârı söz konusudur.

Aslında “kullan at” tüketim nesnesinin sözcüklerin yerine geçtiği bu kapitalist söylem, nesnenin bastırılmasıyla ve kolektif yaşam sahnesinden dışlanmasıyla oluşan nevrotik yinelemeden farklı olarak fabrikasyon bir nesnenin her defasında aynı olarak üretildiği bir tekrarı ilgilendirir. Söz konusu olan, her seferinde kendisine özdeş olanı kaçıran gösterene dair bir yineleme değil, aynı stratejinin, hedeflerin ve davranış kalıplarının ürettiği değişmez ama bununla birlikte çok özel ve ayrıcalıklı olduklarına inanılan, hiper-estetik dolgu nesnelere aittir.

Lacan, hem bu formel kapitalist dünyadan çıkan nesnelere hem de her türlü inkara rağmen yine de kendi gerçekleri gün yüzüne çıkmadan kalan nesnelere *Lathouse* adını verir. Ses nesnesi buna güzel bir örnektir, çünkü sesi hem kaydedip ölçebiliriz hem de yapısını, etki alanını değiştirip kontrol edebiliriz. Yine de kaçmaya devam edecek olan şey, bir arzu nesnesi olarak sesin öznel tınısıdır. Lacan'ın “nesne a kataloğu/menüsü” diye tabir ettiği bu *lathouse* nesnelere, hemen her yerde erişimimizde olan, vitrinlerde, reklam panolarında, sokaklarda, internette, sosyal medyada, televizyonda gördüğümüz, önümüze düşen zevk nesnelere aittir. *Lathouse*'u ideal bir doyum vadeden türlü gadget'ler ya da yine yanılsamalı bir fallik tüm

---

⁷ *İbidem*; s. 188.

güçlülük pompalayan ileri teknik donanımlı bilgisayarlar, arabalar, dron, webcam, gündemde olan uzay yolculukları veya savaş füzeleri gibi de düşünebiliriz. Bu neo-nesnelere, en çarpıcı haliyle söyleyecek olursak, cinsel tamamlanmanın imkânsız olduğu gerçeğini ortadan kaldırmayı hedefleyen ve insana sundukları her türlü gelişmiş teknik donanım sayesinde insani kırılmalıkları ve insanın temel çaresizliğini sonlandırmayı vadeden hiper-modern nesnelere.

İmkânsız yani erişilemez statüsünde olan bir gerçeğin temsil edilme işleminin etik bir zorunluluk olarak tedavülden kaldırılması, toplumsal sözleşmenin feshedildiği günümüz sapkınlıklarını doğurur, zira toplumsal sözleşme ancak herkese erişilemez kalan bir alanın kabulünden itibaren kurulabilir. Bunun sonuçları elbette azımsanamayacak kadar ağırdır, zira bireylerin toplumsal yaşamına dayanak teşkil edebilecek hukuk, sağlık ve eğitim kurumlarının kurumsal yapılarının çöküşünden, ölüm dürtüsünün yönettiği mikro ve makro fanatizmlere kadar yıkıcı bir etki alanına sahiptir. Her şeyin her an erişilebilir olması gerektiği gibi yeni bir neoliberal dikta türemiştir ve insanlar da kurdukları ilişkilerde ve devletin yaşamsal organları nazarında tıpkı *lathouse*lar gibi çoktan bu nesne katalogunda yerlerini almışlardır. İlişkilerde bir diğeri, ilişkinin ötekisi tıpkı sapkın yapılanışta olduğu gibi öznel bölünmüşlüğü kapamak için bir nesne a görevi görür. Ben-sen, özne-nesne arasındaki farkı dolgulaması için talep edilen benzer, öznenin kendisinden kaçanla olan ilişkisinde sorumluluk almamak için bir güvence olarak istenir. “Senden farklı düşünmeye hakkım var mı bu ilişkide?” artık yok sayılamaz bir gerçeğin biçare duyurulma şeklidir. Öteki, öznenin yalnızlıkla, kayıpla ve var-olmanın ıstırabıyla karşılaşmaması için rehin tutulan bir araca dönüşmüştür. Buraya rahatlıkla terapist-danışan çiftini de ekleyebiliriz. Hatta Lacan analist-analizan çiftinde *lathouse* konumuna düşen terapist/analiste dikkat çeker ve bir uyarıda bulunur. Analizandan gelen taleplere karşılık vermek ya da bilen konumunu tutmak, öznel bölünmüşlüğü tıkayan bir tamamlanma nesnesine özdeşleşmektir ki bu da ivedilikle atığa dönüşme riskini taşır.

Bu türden bir düzenlenişin ikili, grup, örgütsel türlü kombinasyonları vardır ve her hâlükârda olumsuzun söylemden elendiği kapalı bir devreyi doğurur. Öznenin yaşadığı çevrede olup bitenlerle ve bunların kendi üzerindeki etkileriyle olan ilişkisinde herhangi bir sorudan ve sorgulamadan gelen konum alışının beyhude olduğu ve Sade örneğindeki gibi insanların tatmin sağlamaya indirgendiği teknik parçalara dönüştüğü bir dünyadayızdır. Eksikliğin temsili inkâr nesnesi olduğu için ütopyaların yerini geleceğin öngörülemezliğinin korkusu, distopyaların yerini de zaten içinde bulunan karanlığın, umutsuzluğun ve çaresizliğin ta kendisi alır. Halbuki gelecek her daim öngörülemezdir, fakat insanın denetiminden ve bilgisinden kaçan bu gerçeğin günümüzde inkâr nesnesi olması geleceği insanın kendisini bulabileceği, yeni

maceralara atılıp sınırlarını sınıyabileceği ya da hayatın anlamını keşfedebileceği bir düzlem olmaktan çıkarır ve daha ziyade türlü felaketlerin kapıda olduğu bir tehdide dönüştürür. İşin ilginç, bu gerçektir ve tam da bu sebeple distopyaya gerek yoktur. Söylemden ekarte edilen gerçek, eksiklik ve farklılık, felaketler ve korku olarak dayatır kendini.

İlişkilerde bir diğerrinin özneyi tamamlaması gereken bir tatmin nesnesine indirgenmesi, Ötekinin ele geçirilebilir ve bilinebilir olmasının istendiği bir başka şiddeti getirir. Aslında bu özellikle çift ilişkilerinde gördüğümüz yaygın bir sapkınlaşma biçimi olarak karşımıza çıkar, zira Bir olma kurgusundaki ısrara rağmen eşin başkılığının ve varlığının bilinemezliğinin yok edilemiyor oluşu tahammül edilemez bir gerilim yaratır. Teknik-liberal bir dünyanın uzantısı olarak özneler hangi davranışı neden, hangi motivasyonla yaptıklarının bir diğeri tarafından çözümlenip bilindiği, bildirildiği ve ivedilikle düzeltilip ideal olanın gelmesinin istendiği bir ihtiyaç-talep ilişkisi kurarlar. “Bunu yapıyorsun, çünkü şunu düşünüyorsun, şunu istiyorsun” ve bir adım ötesi “çünkü busun!” gibi katı bir determinizm söz konusudur. İlişkinin ve ötekinin hemen sezilenemez ve kavranamaz oluşunun yarattığı bilinmez ya üzerinden atılan, hızlıca bir anlam ve güvence istenilen bir düzleme sıkışır ya da ötekiye duyulan merakın, sorunun ve anlatının yerini kişisel çıkarılara dayalı stratejiler alır.

Üzerinde durmayı istediğim ve yaşadığımız ülkenin gerçekliğinde temel bir sorunsal olduğunu düşündüğüm bir diğerr konu, öznenin hayatında otorite konumunu tutanların sapkınılığıyla ve sapkınılaşmalarıyla ilgili. Bunlardan birincisi içinde yaşadığımız topraklarda zevkin sınırsızlığıyla ve keyfiyetiyle olan ilişkideki yapısal bir maraza dayanıyor, yani en temelde kaybın yasaının yapılanmamış ve düzenlenmemiş olduğu bir temsil sorununu ilgilendiriyor⁸. Bir ikincisi de imkansız temsil etmekle ilgili yapısal bir defodan kaynaklanan bir marazın liberal laf ebeliklerinin de etkisiyle gündelik yaşamın içerisinde sıradanlaştırılmasına dayanıyor. Sembolik Ötekiye değin bir otorite konumunun neredeyse hiç tutulamamış olmasının yapısal nedenlerini Türkiye'nin tarihsel gerçeklerinin içinden burada uzun uzadıya tartışmak bir yana, bunun en önemli sonucunun ne olduğunu hemen söyleyelim: Metaforun etkinleşmemesi. Bu sadece zevki sınırlandıran bir işlev olarak değil, aynı zamanda özneler-arasıılığı, farklılaşmayı ve diyalogu kuran işlevinde de metaforun temel işlevini kazanmamış olması demek. Özellikle son günlerde konuştuğumuz yeni nesil çeteleri ve çete savaşlarını hatırlarsak, bunun kuşaklar boyu süregiden bir şiddetin yeni nesil versiyonu olduğunu söylemekte gecikmeyiz. Ama mesele artık kol kırılır yen içinde kalır misali aile içinde

---

⁸ İlgili okuyucu bu sorunsalı işlediğim bir diğerr yazıma bakabilir: <https://www.ozgesoysal.com/yazi/turkiye-ve-simgesel-sorunsali-25>

meşrulaştırılan sözel ve fiziksel şiddet uygulayan, kendileri de çoğunlukla bir önceki kuşağın oyuncuğu, aşağılanma nesnesi olmuş babalardan ziyade, üstlenilen gösterilen gurur duyulan yeni nesil şiddettir. Eli maşalı zorba, zalim, ilkel babalar yerini kısmen liberalizmin teknik, pür rasyonel, empatiden yoksun, insan ilişkilerinde ve her alanda yönetici olan görev adamlarına bırakmış olsa da zevkin egemen olduğu sınırsız bir toplum, türlü varyantlarında sadist otoriteler üretmeye devam etmektedir. Konum almaktan geri çekilmiş, sözcüklerini silen ya da nesneyi bir kaynak olarak tüketmeye devam eden, dolayısıyla da işlev sergilemeyen babalar (mesela yoğun alkol kullanan ya da uyuşturucu madde tüketen, kumar veyahut ekran bağımlısı olan babalar) kuşak farklılığını inşa etmek şöyle dursun, her türlü farklılaşmayı ortadan kaldıran ve insan varlığını insanileştirme asli işleviyle ilgili herhangi bir sorumluluk duymayan otoriterlerdir. Günümüz sapkınlıklarını bir *père-version* olarak Türkiye'deki bu baba gerçekliğinden, yapılanamamış bir toplumsal bağdan ve buradan türeyen sapkın otorite versiyonlarından bağımsız ele alamayız diye düşünüyorum.

Peki, sonlandırırken şu ikisinin arasındaki farkı, sapkın yapılanış ve sapkınlaşmalar arasındaki klinik farklılığı nasıl tespit edebiliriz? İkincisinin -sapkınlaşmaların- çoğu kez beden sınıırına dayanan bir marazla başarısızlığa uğramış olması, kaybın temsil etmeye dair bir çalışmayı -sebat etmek koşuluyla- mümkün kılabilir. Nesnenin zevkinin sunduğu her türlü yanılmalara ve söylemin göreceliğine, tutarsızlığına rağmen insani eşiğin, imkansızın aşılabilir oluşu gerçeğinin özneyi anlamadığı bir çıkmaza sürüklemesi, bu çıkmazın yarattığı bir ıstıraptan itibaren özneyi soru sormak durumunda bırakır. Bu da bir psikanalistten her bir aşamada nesne ve yer arasındaki aşılabilir farklılığı netlikle ve açıklıkla işaret ettiği çalışmada sözcüklerin alanındaki angajmanını ve yapılanışını kararlı bir yerden duyurması gereken bir işleve tutunarak yol almasını talep eder.